

Kurikka Rasakangas Tuulipuiston hankealueen muinaisjäännösinventointi 2013

Antti Bilund
Timo Sepänmaa

Tilaaaja: Rasakangas Wind Farm Oy

Sisältö

Perustiedot	2
Yleiskartat	3
Lähtötiedot	4
Inventointi	4
Tulos	5
Summary	5
Muinaisjäännöstiedot	5
KURIKKA 1 ROURUNKANGAS	5
KURIKKA 2 EFRAIMINPALO	7
KURIKKA 3 KRAKIPUSKANMÄKI	9
KURIKKA 4 VÄÄRÄSUUNMÄKI	9

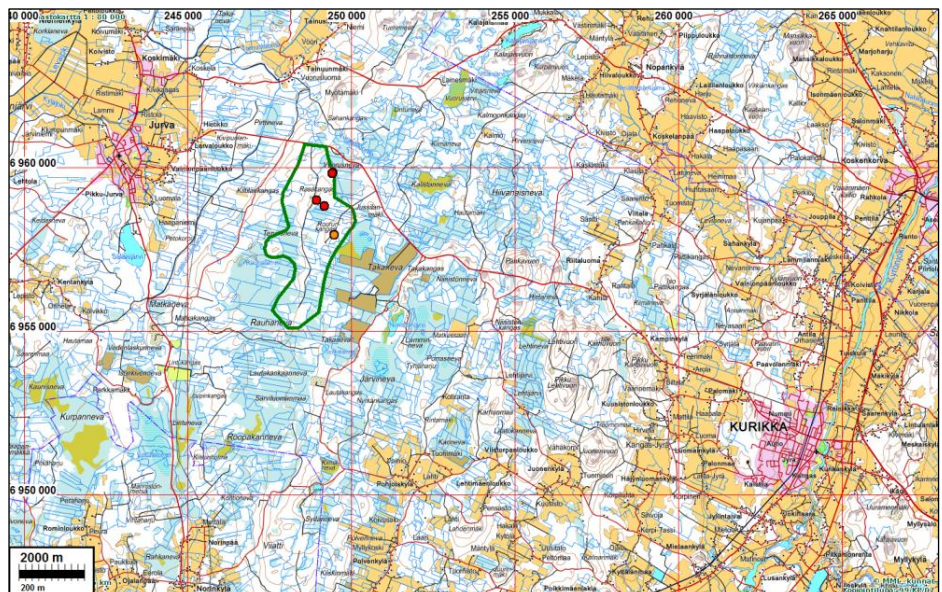
Kansikuva: Efraiminpalon tervahauta kuvattuna itään.

Perustiedot

- Alue:** Inventointialue sijaitsee Kurikan keskustasta noin 16 -18 km länsiluoteeseen ja Jurvan keskustasta 5 – 7 km itäkaakkoon, Kurikka-Jurva tien eteläpuolella olevien Rasakankaan ja Rourunkankaan alueella ja ympäristössä.
- Tarkoitus:** Suorittaa muinaijäännösinventointi suunnitellun tuulivoimapuiston alueella. Tarkastaa tunnettu muinaijäännös, sekä etsiä ennestään tuntemattomia muinaijäännöksiä.
- Työaika:** 3-4.7.2013
- Kustantaja** Rasakangas Wind Farm Oy
- Aikaisemmat tutkimukset:** Aarre Äystö 1999 tarkastus (Rourukankaalla).
- Tekijät:** Mikroliitti Oy; Antti Bilund ja Timo Sepänmaa
- Tulokset:** Alueelta tunnettiin ennestään yksi kiinteä muinaijäännös: ryssänuuni Rourunkangas (Mj-tunnus: 301010018). Inventoinnissa kohdetta ei paikallistettu. Muinaijäännösrekisterissä määriteltyjen koordinaattien kohdalla, eikä 150 m säteellä siitä löytynyt mitään muinaijäännöstä. Inventoinnissa löydettiin kolme ennestään tuntematonta kiinteää muinaijäännöstä: Efraiminpalo (2), Krakipuskanmäki (3) ja Vääräsuunmäki (4). Kohteessa Vääräsuunmäki oli tervahaudan lisäksi tervapirtin kiukaan jäännökset.

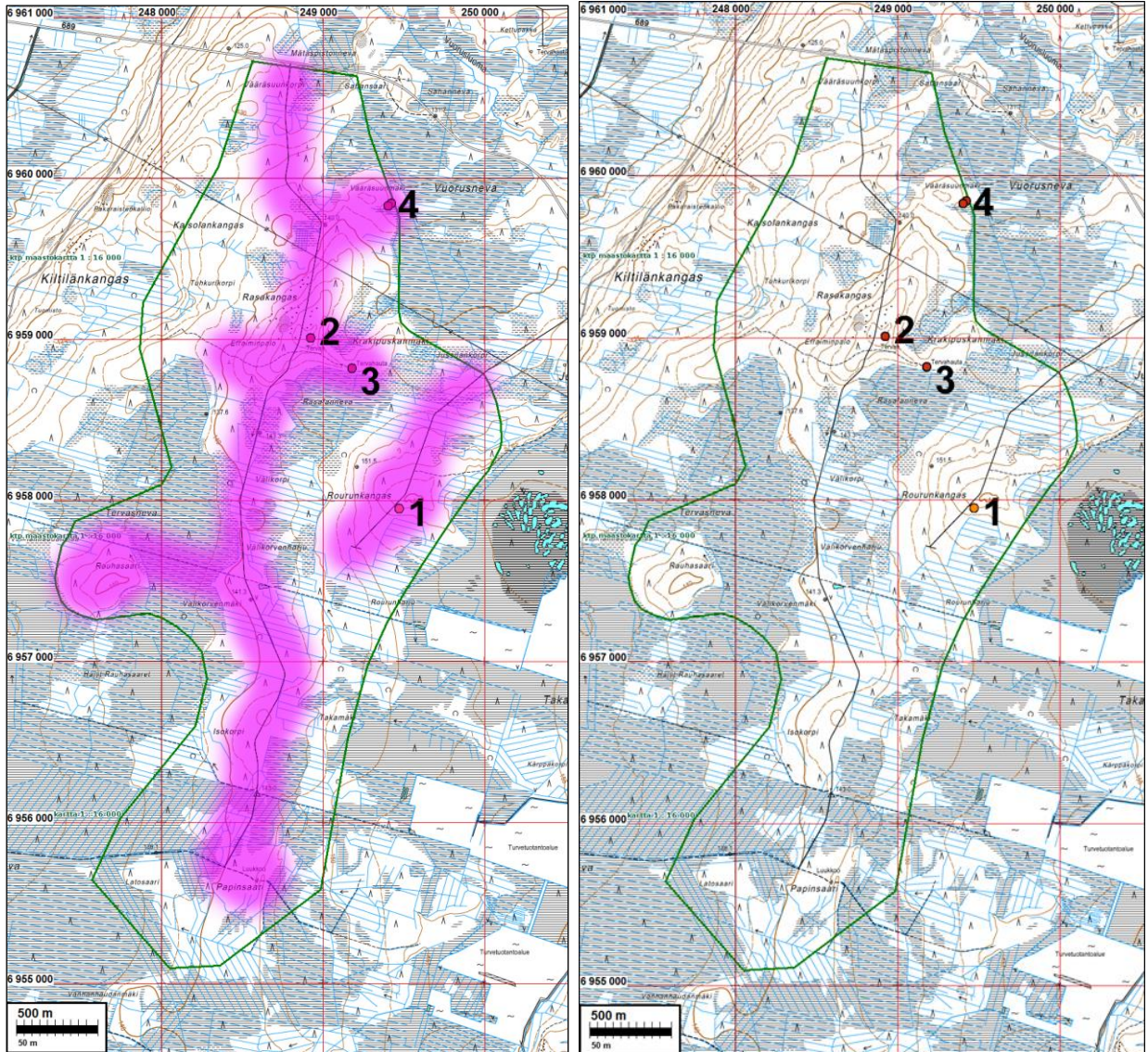
Tutkimusalue rajattu vihreällä. Muinaijäännökset punaisilla pisteillä. Oranssilla Rourunkangas muinaij. rekisterin mukaan. Paikalla ei havaittu mitään.

Protected sites as red balls (tar pits), orange ball is deleted site – not protected.

Selityksiä: Koordinaatit ja kartat ovat ETRS-TM35FIN koordinaatistossa (Euref). Kohdekuvaüksissa koordinaatit N ja E. XY koordinaatit KKJ ja PI koordinaatit YKJ. Kartat ovat Maanmittauslaitoksen maastotietokannasta keväällä 2013. Kohdenumerot ovat epävirallisia vain tätä raporttia varten. Valokuvia ei ole talletettu mihinkään viralliseen arkistoon eikä niillä ole mitään kokoelmatunnusta. Valokuvat digitaalisiä. Valokuvat ovat tallessa Mikroliitti Oy:n serverillä. Kuvaajat: Antti Bilund. ja Timo Sepänmaa.

Yleiskartat

Tutkimusalue on rajattu vihreällä, tarkemmin läpikäydyt alueet on merkitty sinipunaisella. Inventoinnissa löydetty muinisjännökset on merkitty punaisilla pisteillä ja numeroin 2-4. Muinajännösrekisterissä ilmoitettu kiinteä muinajännös Rourunkangas (Mj-tunnus: 301010018) on merkitty kartalle oranssilla pisteellä (1). Kohdetta ei paikallistettu inventoinnissa.

Protected sites as red balls (tar pits and stove remains), investigated areas as solid magenta. Site number 1 is not protected – site was not found.

Lähtötiedot

Rasakangas Wind Farm Oy on suunnittelemassa yhdeksän tuulivoimalan käsittävää tuulivoimapuistoa Kurikan Rasakankaan alueelle. Rasakangas Wind Farm Oy tilaisi suunnitellun tuulivoimapuiston muinaisjäännösinventoinnin Mikroliitti Oy:ltä. Maastotutkimuksen suorittivat Antti Bilundi ja Timo Sepänmaa heinäkuun alussa v. 2013 tutkimuksen kannalta hyvissä olosuhteissa.

Inventoitavalta alueelta tunnettiin ennestään yksi muinaisjäännösrekisterissä mainittu kiinteä muinaisjäännös; ryssänuuniksi määritelty kivirakenne Rourunkangas (Mj-tunnus: 301010018). Kohde on tarkastettu Aarre Äystön toimesta vuonna 1999. Kohdetta ei löytynyt tässä inventoinnissa.

Inventointi

Inventointialue sijaitsee entisen Jurvan alueella, Kurikan keskustasta noin 16 -18 km länsiluoteeseen ja Jurvan keskustasta 5 – 7 km itäkaakkoon, Kurikka – Jurva –tien (689) eteläpuolella olevien Rasakankaan ja Rourunkankaan alueella ja ympäristössä. Alue on pohjois-etelä – suunnassa noin 5,6 km ja länsi – itä –suunnassa noin 2,6 km pituinen. Alue on loivasti kumpuilevaa pääasiassa länteen viettävää moreeni- ja suomaastoa. Alueen korkeustasot ovat alimmillaan noin 132 m mpy tasolla alueen länsi- ja pohjoisosissa, alueen itä ja kaakkoisosissa alimmillaan noin 148 - 155 m mpy. Alueen korkein kohta on Rourunkankaalla, jonka laki kohoaa hieman yli 160 m mpy korkeustasolle.

Kaiken kaikkiaan alue on liian korkea sijaitsevien ja löydettävien rantasidonnaisten (kivikautisten) muinaisjäännösten löytämiselle ja esiintymiselle kohtuullisella todennäköisyydellä. Alue on varhaisesta Ancylusjärvestä melko nopeasti paljastunutta maata, jollaiselta inventoijien kokemusten perusteella muinaisjäännösten löytyminen peitteisestä maastosta koekuoppia tekemällä on hyvin epätodennäköistä. Vesi on Ancylusjärvestä laskenut nopeasti ja rantatasot ovat lyhytaikaisia. Kivikautta myöhempien esihistoriallisten, ainakin paikalliseen asutukseen pohjautuvien muinaisjäännösten, esiintyminen alueella on edellistäkin epätodennäköisempää. Pronssi- ja rautakaudella meri oli vetäytynyt jo kymmeniä kilometrejä länteen. Tutkimusalueen kohdalta ei kulje vesi- tai maakulkureittejä, jotka olisivat mahdollistaneet alueen aktiivista käyttöä. Alueella ei myöskään näytä olevan varhaiseen viljelyyn sopivia kohtia, mitä osoittaa se seikka, että historiallisissa kartoissa ja muissa lähteissä alueelle ei ole merkitty peltöjä (mm. Pitäjänkarta 1840-I). Historiallisilla kartoilla tutkimusalue on kaiken kaikkiaan asumaton, muitakaan hyötykäyttöön viittaavia kohteita kuten myllyjä tai teitä ei alueella historiallisen ajan lähdeaineistossa ole.

Ennen maastotöitä alue tutkittiin laserkeilaus- eli lidar-aineiston avulla maanpinnalle näkyvien muinaisjäännösten havaitsemiseksi. Inventoinnin maastotyö tehtiin kahden arkeologin voimin kahden päivän aikana. Arkeologit kulkivat samoilla alueilla, mutta osin omia reittejään. Tavoitteena oli saada kattava otos alueen muinaisjäännöksistä. Alueelta tunnettiin aiemmin yksi kiinteä muinaisjäännös (kohde 1). Oletus oli, että alueelta saattaisi löytyä pääasiassa tervan- ja hiilenpolttoon liittyviä muinaisjäännöksiä. Muiden muinaisjäännösten löytyminen alueelta vaikutti lähtökohtaisesti epätodennäköiseltä alueen topografian sekä käytettävissä olleen historiallisen kartta-aineiston perusteella.

Alueen metsäautotiet ajettiin läpi ja aina maastotilanteen siltä vaikuttaessa tutkittiin lähimaastoa jalkaisin ja edelleen laajemmin. Lidar-aineistosta havaittuja mielenkiintoisia maastonkohtia tarkastettiin kaikkialla. Mainittakoon, että kohteeseen numero 1 Rourukangas (Mjtunnus:

175010061) menttiin muinaisjäännösrekisterin tietojen perusteella. Kohteet n:o 2 ja 3 taas olivat peruskartalle merkittyjä tervahautoja, jotka näkyivät myös lidar-aineistossa. Kohde 4 oli lidar-aineistossa näkynyt tervahaudalta vaikuttanut kohde, joka myös osoittautui sellaiseksi.

Tulos

Inventoitavalla alueelta tunnettiin ennestään yksi kiinteä muinaisjäännös (raportissa nro 1) ajoittamaton kivirakenne, mahdollinen ryssänuuni Rourunkangas (Mjtunnus: 175010061). Kohdetta ei paikallistettu inventoinnissa muinaisjäännösrekisterissä ilmoitettujen koordinaattitietojen perusteella. Ilmoitetun koordinaattipisteen lähiympäristö tarkasteltiin perusteellisesti noin 150 metrin säteellä havaitsematta mitään muinaisjäännökseen viittaavaa. Todennäköisesti kohteen sijaintitiedot ovat muinaisjäännösrekisterissä virheelliset. Kohde ehdotetaan poistettavaksi rekisteristä näillä paikkatiedoilla.

Inventoinnissa löydettiin kolme ennestään tuntematonta kiinteää muinaisjäännöstä. Efraininpaalo (2), Krakipuskanmäki (3) ja Vääräsuunmäki (4). Kaikki uudet kohteet olivat tervahautoja, kohteista yhdellä Vääräsuunmäellä havaittiin lisäksi tervapirtin kiukaan jäännökset.

Turussa 29.8.2013

Antti Bilund
Timo Sepänmaa

Summary

Before the field research one protected site was already known to be situated in the area: a so called "ryssänuuni, "Russians oven". This site was not found at all. Probably the original location data of the site is false. In all, three solid ancient remains that are protected by the Antiquities Act, were noticed in the area. They are all tar pits. Nearby one tar pit were noticed remains of a stove, build out of natural stones.

Muinaisjäännökset

KURIKKA 1 ROURUNKANGAS

Mjtunnus: 175010061
Rauh.lk: 0 muinaisjäännöstä ei paikalla ole (not protected site – site do not exist)

Laji: Kiinteä muinaisjäännös -> ehdotetaan muinaisjäännösstatuksen poistamista.
Mj.tyyppi: Kivirakenne/Ryssänuunit
Ajoitus: Historiallinen

Koordin: N: 6957 950 E: 249 475 Z: 155
P: 6960 868 I: 3249 545

Tutkijat: Aarre Äystö 1999 tarkastus

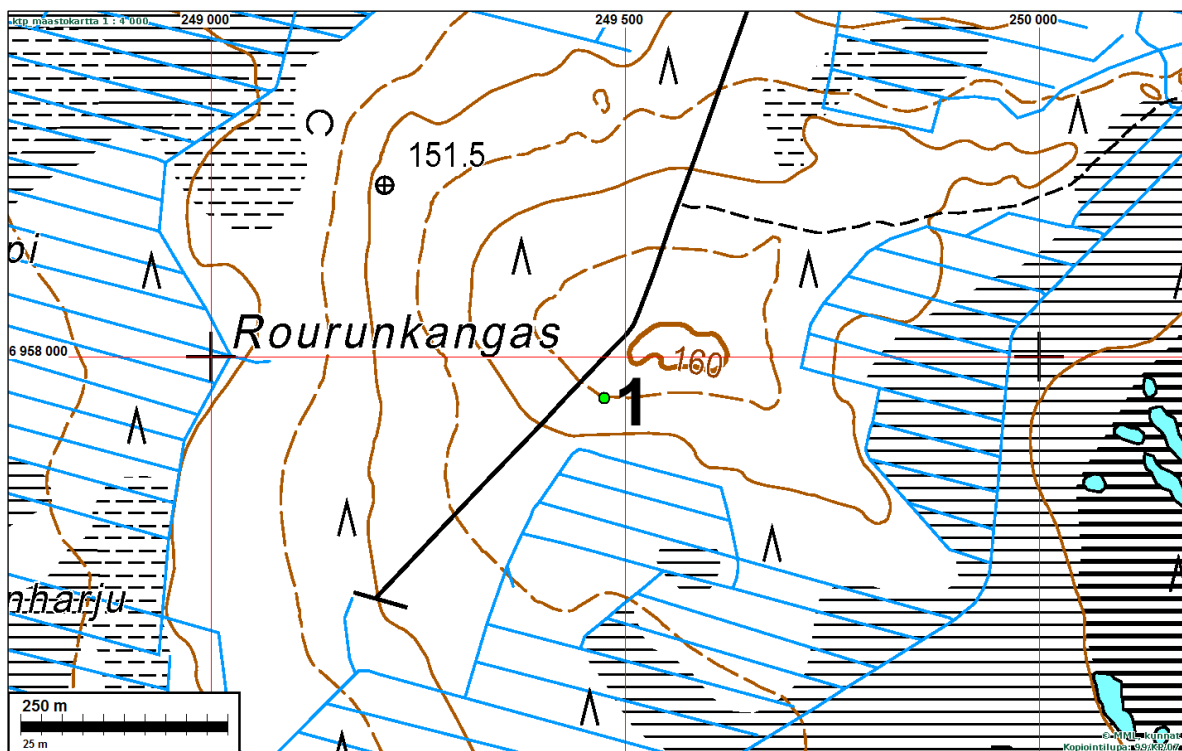
Sijainti: Jurvan kirkosta vajaat 7 km itäkaakkoon.

Huomiot: Muinaisjäänösrekisteri: Rourunkankaalla, laajojen suoalueiden pohjoispuolisella metsämaalla on kivistä holvattu, suhteellisen hyväkuntoinen uuni, joka on tullut esiin puunkorjuun jälkeen. Paikalla ei ole ollut mahdollista havaita rakennuksen perustuksia tms. hakkuujätteen ja kasvillisuuden vuoksi. Paikalta pari kilometriä lounaaseen olevalla Rauhassaarella on muistitiedon mukaan ollut pakosauna, jonka perustukset lienevät jotenkin näkyvissä.

Bilund & Sepänmaa 2013

Ilmoitettujen koordinaattien kohtaa ja ympäristöä tutkittiin tarkoin noin 150 m:n säteellä vuoden 2013 inventoinnin yhteydessä. Alueella ei ole ryssänuunia eikä muutaakaan muinaisjäänöstä. Todennäköistä on, että Aarre Äystön ilmoittamissa koordinaateissa ja / tai karttamerkinnässä on virhe. **Inventoijien mielestä kohteen muinaisjäänösstatus on syytä purkaa.**

Maasto ilmoitettujen koordinaattien kohdalla ja ympäristössä on etelälounaaseen viettävää moreenirinnettä, puusto pääasiassa mäntyä ja kuusta.

Muinaisjäänösrekisterin osoittama piste Rourunkankaan ryssänuunille.

Maastoa Rourunkankaalla paikalla, jossa ryssänuuni muinaisjäännösrekisterin mukaan sijaitsee. Näkyvyys ja havaintomahdollisuudet ovat hyvät. Kuvattu koilliseen.

Maastoa Rourunkankaalla ilmoitetulta ryssänuunin paikalta alarinteeseen päin. Timo Sepänmaa etsii ryssänuunia. Kuvattu kaakkoon

KURIKKA 2 EFRAIMINPALO

Mjtunnus: (uusi kohde)

Rauh.lk: 2

Laji: Kiinteä muinaisjäännös

Mj.tyyppi: Tervahauta (tar pit)

Ajoitus: historiallinen

Koordin: N: 6959 008 E: 248 924 Z: 153

X: 6953 816 Y: 2402 538

P: 6961 927 I: 3248 994

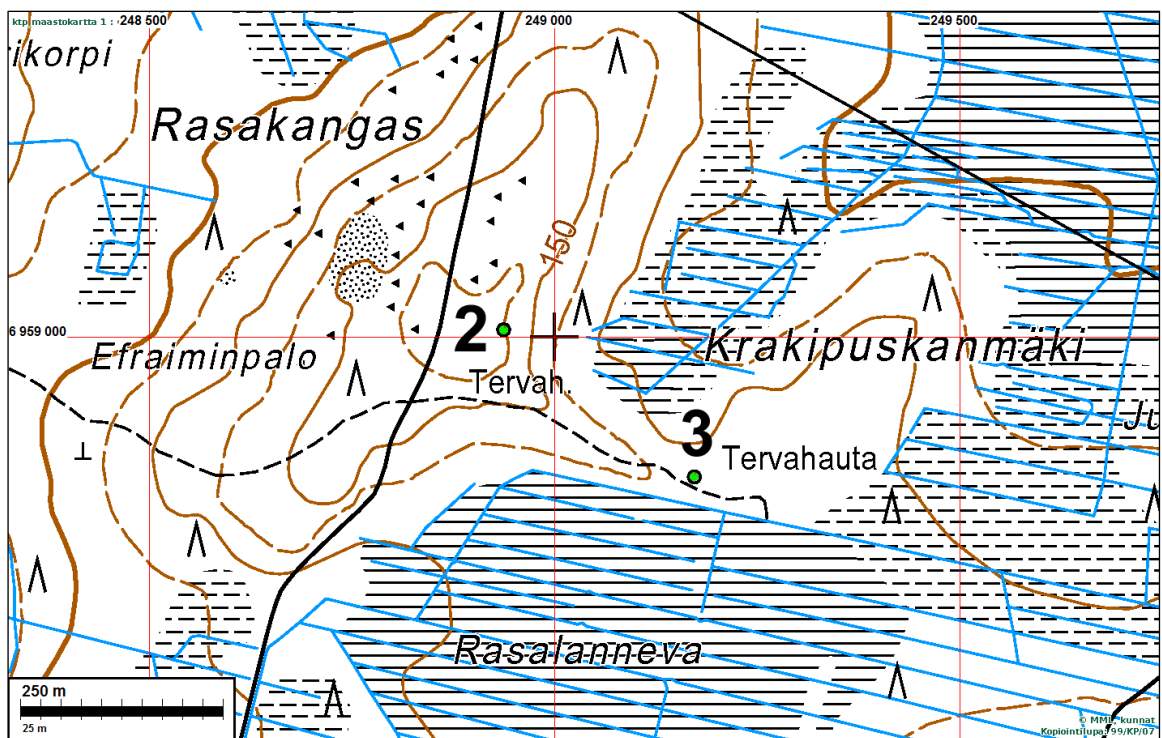
Tutkijat: Bilund & Sepänmaa 2013 inventointi

Sijainti: Sijaitsee Kurikan kirkosta 17,2 km länsiluoteeseen, Rasakankaan lakialueella, metsätiestä noin 50 m itään

Huomiot: Bilund & Sepänmaa 2013:

Tervahauta sijaitsee hiekkamoreenikankaan lakialueen itäreunalla. Itäpuolella rinne laskee jyrkkänä muutaman metrin ennen kuin tasoittuu loivaksi rinteeksi. Haudassa ja ympäristössä kasvaa harvahkoa metsää. Pohjoispuolella noin 10 m päässä kulkee lännestä itään tilan rajaa pitkin traktoritie.

Tervahaudan halkaisija on noin 13 m ja syvyys 2 m. Halssi on idässä. Sen jatkona rinteän loivemmassa alaosassa on vielä matala ojamainen kuoppa, jonka pituus on noin 5 m lännestä itään, ja leveys pari metriä. Halssin kohdalla on haudan reunan läpi ulottuva syvä ja leveä oja. Koska sen vierellä haudan sisällä, varsinkin halssin pohjoispuolella, näyttää olevan ylimääräistä maata ja kiviä, on oja ilmeisesti tarkoituksellisesti kaivettu. Näiden kaivutöiden vuoksi haudan muoto ei ole säännöllinen.

Tervahauta kuvattuna länteen.
Kuvan oikeassa alakulmassa näkyy halssin kohdalla oleva kaivanto.

KURIKKA 3 KRAKIPUSKANMÄKI

Mjtunnus: (uusi kohde)
Rauh.lk: 2

Laji: Kiinteä muinaisjäännös
Mj.tyyppi: Tervahauta (tar pit)
Ajoitus: Historiallinen

Koordin: N: 6958 818 E: 249 180 Z: 146
X: 6953 638 Y: 2402 803
P: 6961 737 I: 3249 250

Tutkijat: Bilund & Sepänmaa 2013 inventointi

Sijainti: Sijaitsee 17 km Kurikan kirkosta länsiluoteeseen, Rasakankaan kaakkoisosassa olevan Krakipuskanmäen eteläosassa.

Huomiot: Bilund & sepänmaa 2013:
Paikalla on polun pohjoislaidalla ehjä tervahauta, halkaisijaltaan noin 18 m. Sijaitsee hiekkaharjanteella.

Kartta sivulla: 8

Tervahauta. Kuvattu itään.

KURIKKA 4 VÄÄRÄSUUNMÄKI

Mjtunnus: (uusi kohde)
Rauh.lk: 2

Laji: Kiinteä muinaisjäännös
Mj.tyyppi: Tervahauta (tar pit and stove remains)
Ajoitus: historiallinen

Koordin: N: 6959 838 E: 249 416 Z: 134
X: 6954 667 Y: 2402 991
P: 6962 756 I: 3249 486

Tutkijat: Bilund & Sepänmaa 2013 inventointi

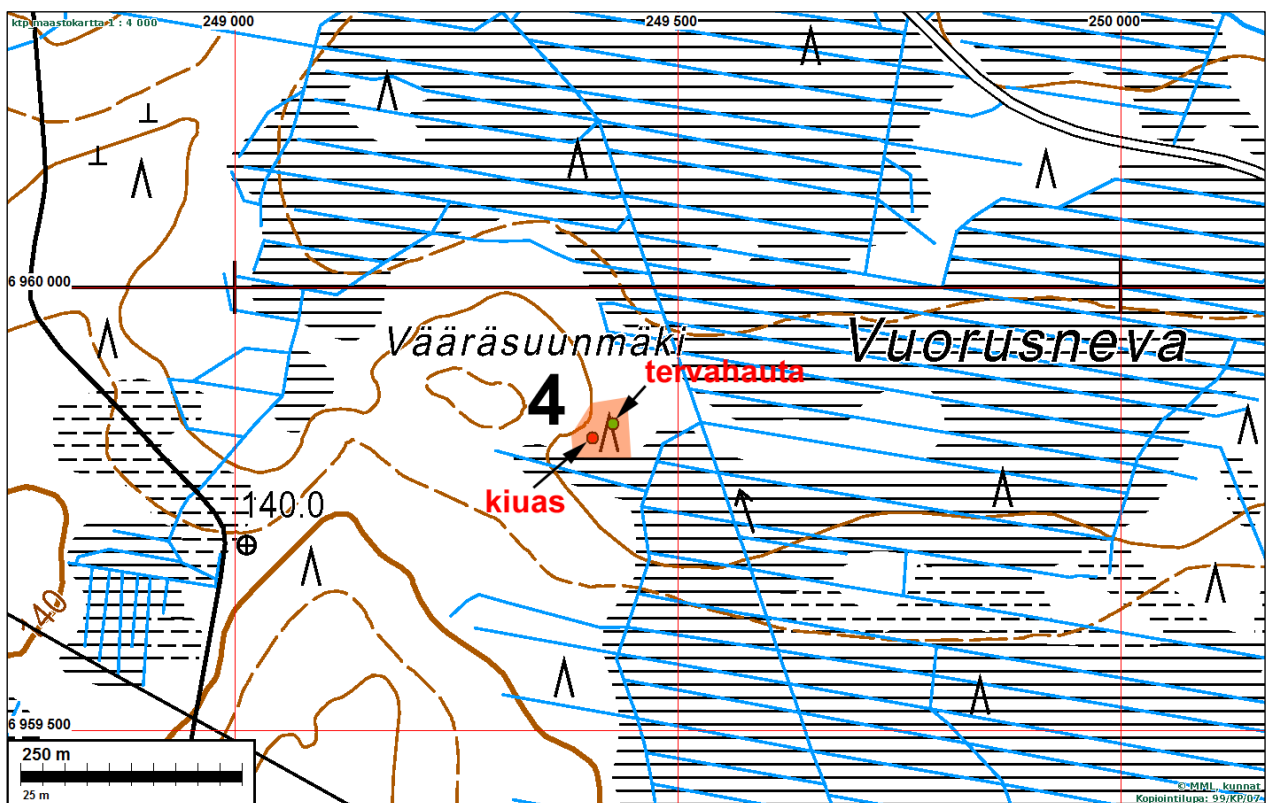
Sijainti: Sijaitsee 17 km Kurikan kirkosta länsiluoteeseen, Vääräsuunmäen kaakkoisosassa, Vuorusnevan länsipuolella

Huomiot: Bilund & Sepänmaa 2013:

Tervahauta sijaitsee loivasti itään laskevalla rinteellä (N 6959846 E 249427). Ympärillä on vanhaa metsää, mutta aivan vieressä pohjoisessa, naapuritilan puolella on nuorta taimikkoa kasvava hakkuuaukea.

Tervahaudan halkaisija on 14-15 m, ja syvyys noin 2 m. Haudan reunoilla on joka puolella ympäröivästä maan pinnasta selvästi kohoavat vallit. Halssi on itäkoillisessa. Sen jatkeena tasamaalla on matala kuoppa.

Tervahaudan reunalta noin 20 m lounaaseen on tervapirtin kiukaan jäännös. Se on kooltaan noin 2 m x 1,5 m. Sen korkeus on noin 50 cm. Röykkiön sisäosissa todettiin kairalla nokimaata. Joillakin kohdin sivuilla on ehkä nähtävissä parin kivikerran korkeudelta alkuperäistä latomusta, mutta kiukaan suun suuntaa tai kiukaan asemaa rakennuksessa ei kuitenkaan voi päätellä. Ympärillä on tiheää nuorta kuusen taimikkoa, joka vaikeuttaa mahdollisten muiden rakennusjäänteiden havaitsemista. Kiukaan päälle on rakennettu koju. Ei ole tiedossa onko röykkiön yläosaa tässä yhteydessä rikottu. Irtokiviä ei kuitenkaan ympäristössä ole mainittavammin näkyvissä.

Tervahauta. Kuvattu itäkoilliseen.

Timo Sepänmaa tutkii kairalla tervapirtin kiukaaksi epäiltyä kiviröykkiötä tervahaudan lounaispuolella. Päälle pystytetty metsästäjän / luontokuvaajan väijyntäkoju.
